ECHO ARTYSTYCZNE

Organ Polskiego Związku Artystów Widowiskowych

PISMO INFORMACYJNE, POŚWIĘCONE SPRAWOM ARTYSTÓW TEATRÓW POZMAITOŚCI, KABARETÓW Lit.-Art., ESTRADY, ARENY i KINO VARIETÉS

Rok VI. WARSZAWA — LIPIEC 1929 Zeszyt 4

KAWIARNIA - DANCING

„ATLANTIC"

KATOWICE, ul. MICKIEWICZA 8.

PROGRAM od 1-31 LIPCA:

RIA CARENA tancerka charakterystyczna

MARY BIAŁOSÓWNA tancerka „exentric"

2 MILANES „Elegant comic exentric Act."

CILLY RAWELLO tancerka klasyczna
(Orig. Engl. Song and Stepp)

„BACHUS-BAND"

Znakomita Jazz-orkiestra.

ECHO ARTYSTYCZNE

Organ Polskiego Związku Artystów Widowiskowych

PISMO INFORMACYJNE, POŚWIĘCONE SPRAWOM ARTYSTÓW TEATRÓW OZMAITOŚCI, KABARETÓW Lit.-Art., ESTRADY, ARENY i KINO-VARIETÉS

Rok VI. WARSZAWA — LIPIEC 1929 **Zeszyt 4**

W PRZEDEDNIU PODPISANIA KONWENCJI.

Na Zjeździe przedstawicieli Pozedu w Poznaniu, ustalono po porozumieniu się z zarządem Polzawidu ostateczny termin podpisania konwencji na dzień 16 lipca r. b. w Warszawie: sprawa ustalenie terminu dopiero po wyjściu rozporządzenia o umowach zbiorowych, stała się nieaktualną, gdyż według informacyj osób kompetentnych, blisko tych spraw stojących, na wyjście wspomnianego rozporządzenia w bieżącym roku, jeszcze się nie zanosi.

Jak z jednej strony, uzbroiwszy się w cierpliwość, wolelibyśmy ażeby konwencja nasza zbudowaną była na konstrukcji utrwalonej przez poważnych pracowników, tak z drugiej, obecny stan rzeczy przynagla wprost do podjęcia kroków celem jej zrealizowania, gdyż staje się z każdym dniem bardziej nieznośnym, rozprężając spoidła kontaktu, w jakim od kilku lat znajdujemy się Pozedem.

Kontakt ten bowiem, o ile jako taki istniał, trwał do dnia 1 marca r.b. t. j. do dnia, w którym poprzednia umowa nie została rozwiązaną; od tej pory zaczęły następować „krótkie spięcia" i o ile obecny status quo dał się utrzymać, to tylko dzięki dyplomatycznem posunięciom nowego Zarządu Gł. na szachownicy życia widowiskowego.

Opracowania i podpisania nowej konwencji na podstawach zdrowych, konwencji, którąby tym razem była niejako kodeksem prawnym i raz na zawsze położyła kres wszelkiem uchybieniom — konwencji, którąby dała możność egzystencji (w całem tego słowa znaczeniu) artyście widowiskowemu i zapał do pracy, wyczekujemy z wielkiem napięciem. Gwarancję sumiennego opracowania poszczególnych jej paragrafów ze strony Pozedu, daje nam w tej chwili to, że komisja składać się będzie z dyrektorów poważnych przedsiębiorstw widowiskowych, posiadających wieloletnie doświadczenie, a co najważniejsze, przedsiębiorstw stałych, a nie przejściowych; że ta komisja z pewnością nie weźmie sobie za zadanie wydarcia artystom jakiejś dotychczasowej zdobyczy, lecz zatwierdzi raczej szereg nowych poprawek na korzyść artystów, które wysuwa samo życie, a które potraktowano w poprzedniej konwencji po macoszemu.

Niedopatrzenia poprzednie należy koniecznie uzupełnić, gdyż tu nie chodzi, o zwyczajną grę, lecz o poważniejszą stawkę, którą jest rozwój sztuki widowiskowej w Polsce, na której w większej mierze powinno właśnie zależyć dyrekcjom; ten słaby rozmach w tym kierunku, jest powodem li tylko ciężkich warunków pracy na większej ilości naszych placówek, których, złagodzenie zależne jest tylko od dobrej woli przedsiębiorców widowiskowych. Pierwszorzędne solistki baletu warszawskie-

go, znakomici artyści rewjowi, którzy niejednokrotnie zgłaszali chęć przystąpienia do naszej organizacji wstrzymują się, aż do naprawy stosunków na naszych placówkach, a Polzawid naprawy tej niema zamiaru wywalczać, lecz uzgodnić właśnie podpisaniem konwencji na zdrowych podstawach. Otworem stanęłyby wtedy i nowe placówki kabaretowe, skończyłyby się narzekania, że jedni i ci sami artyści kręcą się dookoła na tych samych placówkach, a przez wzgląd na konkurencję, spotęgowałaby się praca nad udoskonalaniem numerów i tworzeniem zespołów. Jest tu więc zakres działania obu związków, tak Pozedu jak i Polzawidu, a przedwstępnym krokiem ku temu, to przedewszystkiem przekreślenie nieuzasadnionego uprzedzenia do naszej organizacji.

Tylko na platformie dobra wspólnych interesów można dojść do porozumienia, którego treścią ma być właśnie podpisanie konwencji, a wierząc w dobrą intencję pełnomocnictw obu stron, niewątpimy, iż niebawem ujrzymy jej dostojne oblicze.

Redakcja.

WIDOWISKA NA DRUGIEJ PÓŁKULI.

Czytelników naszego pisma zainteresują niezawodnie stosunki widowiskowe na drugiej półkuli, to też, korzystając z korespondencyj dyr. T. Glassmachera, zamieszczanej w piśmie „Das Organ der Varietéwelt" dla którego podjął w tym celu podróż po świecie, podajemy w przetłomaczeniu niektóre wyjątki.

Ameryka jest nieskończenie bogatą tak że n. p. w Nowym Jorku 90% wszystkich teatrów, każdego wieczoru jest wyprzedanych; sprowadza się tam największych artystów świata i niema teatru, w którymby nie występowała jakaś znakomitość, ściągająca tłumnie publiczność. Gdy jednak przedstawienie nie dopisuje, zauważa się pewne niedociągnięcia w całym ensamble'u, gdyż na poszczególnych „tuzach" zbudowany jest cały program uzupełniony siłami podrzędnemi, oraz trupami tanecznemi, które są tam świetne. Stałego personelu teatralnego, teatry tamtejsze nie posiadają.

Varietés nazywają tam wodewilami; przedstawienia w nich rozpoczynają się już od rana, a uzupełniane są po części programem kinoteatralnym. W rzadkich wypadkach dostać tam można dobre miejsce, gdyż pierwszorzędni artyści mający wyrobioną markę, stają się ulubieńcami publiczności, przyzwyczajając ją do siebie, dzięki dwuletnim prawie kontraktom, zrobionym jednocześnie do kilkunastu przedsiębiorstw na zmianę. Gaże, jak na stosunki amerykańskie są dobre, jednak nie za duże — naturalnie, że i w tym wypadku, nie ma reguły bez wyjątku.

Na Broadwayu i bocznych ulicach są setki kabaretów pierwszorzędnych; we wszystkich jednak jest orkiestra znakomita. Jak i wszędzie występują tam artyści rozmaitej wartości, na ogół jednak, przedsiębiorstwa rozrywkowe w Europie mają się lepiej. Wielką winę ponosi tu prohibicja, gdyż na wodzie, czy t. zw. „Covercharge" interesu zrobić nie można.

Trzy największe kinoteatry świata t. j. Roxytheater, Paramount i Capitol, posiadające mniej więcej 6.000 do 7.000 miejsc, rozpoczynają przedstawienia rewjami. Posiadają one olbrzymi sztab artystów i ensamblów tanecznych; sztab ten tworzy, co najmniej sto osób, jak również z tylu osób składa się orkiestra tych teatrów — około 80% muzyków niemieckich.

Ameryka posiada również nocne kluby, po części zwane „Speak Easy". Są to już spelunki, do których wejść trzeba mieć odwagę, przynajmniej być dobrym bokserem. Występują tam podłe numery, tragiczne orkiestry, w zamian zato są horendalne

ceny: w najlepszym razie przebywa się tam z... duszą na ramieniu!

W miastach prowincjonalnych, jeśli nazwać tak można mniejsze miasta miljonerów, występują na zmianę gościnne trupy nowojorskie, które są stale w trzech obsadach, tak, że wartość tych przedstawień jest wszędzie jednakowa, na wysokim poziomie. W niektórych tych miastach przyjął się ciekawy, a jednak miły obyczaj: ażeby widza utrzymac do końca przedstawienia i nie dać mu możności wyjścia ani minuty wcześniej, orkiestra gra na zakończenie hymn narodowy, przed którym nie wolno nikomu sali opuścić.

W zachodniej Ameryce, nie jest inaczej jak w Nowym Jorku; w St. Franci̇sko, czy w Los Angelos, są pierszorzędne miejsca rozrywkowe. Na wyszczególnienie zasługuje Chiński Teatr Charly Chaplina w Hollywood. Ostatnio grano tam „Cyrk", a przed teatrem reklamą było 12 nadzwyczajnych numerów, pomysłu „dyrekcji". które ściągały publiczność nawet z Los Angelos (45 minut drogi koleją) i teatr był codziennie wyprzedany.

Na Honolulu, znajdującem się na wyspie hawajskiej, jest jeden t. zw. teatr państwowy, w którym wykonywane są tylko produkcje rodzime. Autor miał szczęście być na przedstawieniu danem ku czci króla Hawaju; produkcje składały się z swego rodzaju egzotycznych popisów, tj. utworów hawajskich, a przewodnią myślą programu, było złożenie hołdu i wyrazów wdzięczności staremu królowi.

Dekoracje wzięte z natury, były tak umiejętnie zmieniane, że mogliby się powstydzić nasi europejscy teatralni maszyniści. Treścią przedstawienia (proza w języku hawajskim) były również żałosne śpiewy, które na europejczyku pozostawiają niezatarte wspomnienia. Te miękkie, gibkie tańce w wykonaniu brunatnych girlsów hawajskich, polegające wyłącznie na poruszaniu się wiotkich bioder i drobnych krokach, przy akompanjamencie boyów na „ukulali" i gitarze hawajskiej, dają tyle emocji, że tygodniami potem jest trudno ocknąć się z tych wrażeń.

Kapela składa się z 30 osób, w tem 2 kobiety, które zastępują instrumenty śpiewami: dyrygentem jest 85-letni kapelmistrz, b. niem. muzyki wojskowej, Schneider. Kapela ta ponadto wita i żegna wszystkie okręty pasażerskie, zawijające do Honolulu, wyciskając swemi żałosnemi tonami łzę w niejednem oku... Kto tego nie widział i nie słyszał tych, tak prostych i zadziwiających śpiewów, nie może sobie tego w żadnym stopniu wyobrazić.

Inne grupy tamtejsze, siedzące nad „Waikiki Beach" a składające się i z obcych, mają również swe charakterystyczno - muzyczne upodobania, polegające na zmianach tańców przez girlsy i boyów, przy jednoczesnym akompanjamencie na zmianę. Określonej godziny na te przedstawienia niema, gdyż w Honolulu niema nocy. Stan pogody ponad 10 miesięcy: woda 78°, powietrze 76° Fahrenheita!...

c. d. n.

POLZAWID A „FORTANCERKI".

Pod takim tytułem wpłynął do redakcji naszego pisma artykuł jednego z poważniejszych kolegów, który ze względu na aktualność niniejszem zamieszczamy.

Często — pisze kol. Embe — poruszamy temat: skąd fortancerkom do naszych placówek widowiskowych? Wolałbym w tej sprawie nie zabierać głosu, ale dla dobra naszej organizacji i utrzymania prestiżu Polzawidu, pragnę zamieścić na łamach naszego Echa kilka swych spostrzeżeń, które, gdy będą wzięte przez nasz Zarząd pod uwagę, może wydadzą owoce polepszenia się naszych stosunków.

Posiadamy w Polsce moc **placówek** na których nasza brać „polzawido-

wa" przebywać i pracować musi w gronie fortancerek (rzy) a na niektóre lokale. wypada ich 50% na zespół artystyczny. Dyrekcje, w których występy artystyczne cieszą się dużem powodzeniem i takąż frekwencją publiczności, chcąc się podchlebić swoim bywalcom, zaprowadzają nowość... w formie zaangażowania kilku młodych i ładnych kobiet w charakterze fortancerek: obliczone są one specjalnie na „konsum". gdyż szanująca się artystka więcej zważa na swój głos. czy repertuar taneczny, aniżeli na robienie rachunków... Fortancerkom rzeczy takie są obojętne, gdyż żadnych obowiązków poza konsumcją nie mają, a tantjemy, kostjumy sceniczne, repertuar, świadczenia na związek, agentury, i t. p. rzeczy, są im obce.

Ponieważ niektóre dyrekcje wprost wymagają. ażeby przy stoliku artystycznym przysiadywały i fortancerki. a koleżanki nasze dość często na to nie reagują, związek nasz ponosi nieobliczalne straty moralne! Fortancerki bowiem podają się za artystki, a gdy kto z obcych zapyta, dlaczego nie występowały, tłumaczą poprostu, że znajdują się „właśnie dzisiaj" w chwilowej niedyspozycji! Powstają z tego tylko przykrości, sromotnie odbijające się na naszej organizacji, gdyż pod płaszczykiem artystek, czynią rzeczy nieetyczne. Odczuł to na swojej skórze szereg kolegów i koleżanek, między innemi kol. Rączka, występując swego czasu w kabarecie „Wir" w Warszawie, (o czem czytaliśmy już w dziennikach) który honor swój, zmuszony był ratować w sądzie okręgowym, wydając w dodatku pieniądze na zastępców prawnych.

W jednym z dancingów w Krakowie, pupilką dyrekcji była nowa fortancerka, za którą w kilka dni jej

---

List z Poznania.

Minęło już dwa lata, jak nie pisałem do Echa. Przypomniał mi to na ostatniem zebraniu Polzawidu, odbytem w Poznaniu kol. Renard. który omawiając, w długim referacie, całokształt obecnej sytuacji w naszej organizacji, poruszył także kwestję bliższego kontaktu kolegów i koleżanek z ich jedynem pismem zawodowem.

Byłem, od chwili istnienia Polzawidu, na wielu zebraniach. lecz tak. co do ilości osób, jak i poważnego w treści posiedzenia, jeszcze nie widziałem. Przeszło pięćdziesiąt osób zebrało się w małej, estetycznej widowni kabaretu „Miraż".

Przewodniczył kol. prezes Staruszkiewicz, którego jasny program najbliższych i będących już w toku prac Polzawidu — przekonał nas wszystkich. Kol. prezes, ma ten plus iż nie bawi się we frazesy; mówił krótko, węzłowato, zaznaczając dobitnie, iż wymaga od każdego (ej) z nas współpracy, a przedewszystkiem mocnej, niezłomnej solidarności. To „punkt ciężkości" istnienia i rozwoju Polzawidu.

Na powyższy temat ukazało się w Echa już artykułów mnóstwo dlatego też przed podpisaniem nowej konwencji, musimy zdać sobie jasno sprawę, iż nie może i nie powinna być ona li tylko martwą literą... lecz musi nam dać odpowiednie ramy — możliwości rozwoju naszych wartości artystycznych!

Nowa konwencja musi bezwzględnie mocno obowiązywać tak artystę, jak i dyrektora, musi być tym czynnikiem — „regulatorem", któryby paraliżował szkodliwą działalność niektórych niefachowych dyrektorów, a jednocześnie naginał artystę do właściwego systemu pracy...

— — — — — — —

Wychodząc z odbytego zebrania w „Mirażu" zdawałem sobie sprawę, że „Polzawidowy kryzys" minął szczęśliwie i że stanęliśmy, tym razem naprawdę na mocnym gruncie... Tylko solidarności — spokoju i mocnego zaufania w nasze własne siły...

Z. K. (Jaśmin)

Poznań d. 27.6.1927 r.

„powodzenia" wysłała policja lwowska listy gończe (z tytułu kradzieży) oraz zawiadomienie do urzędu sanitarnego. Trudno wyliczać wszystkie fakty, jak zaginięcie szpilki brylantowej w jednej z restauracyj warszawskich, którą znaleziono u fortancerki i t. p. jest tylko aktualną rzeczą w tej chwili, że apel dyrekcji kawiarni Lourve we Lwowie, ażeby Polzawid pomógł właścicielom przedsiębiorstw widowiskowych zwalczać ten rodzaj chwastów zakorzenionych na naszym gruncie, nie powinien przejść bez echa.

Uważam więc, że Polzawid powinien je zwalczać, zaś koleżanki nasze przebywające w ich towarzystwie, pociągać do odpowiedzialności. W chwili, gdy nabraliśmy mocy i nowych sił do życia organizacyjnego, nie powinniśmy tego tolerować i tępić na każdym kroku wszelkie poczynania na ich korzyść ze strony ludzi, którzy, czy to ich zapośredniczaniem się zajmują, czy też uprzystępniają im pobyt na naszych placówkach.

Fortancerki mojem zdaniem, powinny się tylko pokazywać w miejscach wyłącznie dla nich przeznaczonych, a nie kosztem naszych wysiłków i pracy tworzyć sobie egzystencję. **Embe**

Wilno w czerwcu 1929.

KOMUNIKATY.

Decyzją Zarządu Gł. z dn. 20. VI. 26. VI i 3. VII 1919 r. postanowiono: przyjąć w poczet członków rzecz. kol. i kol.

Platonoffa Konstantego (Dawidowicza)
Karolis (Hergotta Karola).
Albatros i Montano (M. Włodzimirowa),
Albatros i Montano (M. Ślizienia).
„ „ (Fr. Wróbla).
Du Mond'a (H. Sabata).
Mańko (H. M. Grzybowskiego).
Du Mond'a (L. Brandysiewicza).
Lili Lares (Maliszewską),
Jana Lindera (F. Sikorę). (z trupą liliputów).
Fernando (E. Woźnicę).
Boray (Senta Ebel).
Merkel Hansi (Karasińską).

Przyjąć w poczet kandydatów:
Stetson Kitty (Pohnke).
Renę Renównę (I. Michalska).
Ninę Solnicką (Szczupatowską).
Lusię Wolską (Hupertową),
Lu Relly (M. Potrawiec).
Janinę Małecką (Kołaczkównę).
Eugenję Małecką (Kołaczkównę).
Sachniewską (M. Wasilenko).
Łosińską Franciszkę (Lachs).
Modrzewską Genię (Górską).
Kurkowskiego Miecz. (Kurka),
Arbanównę (Olgę Kurej).

Zamianować kol. Bizoń-Brzezińskiego zastępcą delegata we Lwowie.

Przywrócić w prawach czł. na podstawie § 17 Statutu:
Struńską Olgę,
Piotrowską Helenę.
Militz-Wojewódzkiego St.,
Galską Leokadję,
Masłową Katję,
Jankowską Janinę,
Roland Antoninę,
Wysockiego (Bebusia).
Makowską Anielę.
Sembulerusa Michała.
Stachowskiego Wł. (Bemol).
Blondis Helenę,
Ładowskiego Tadeusza.
Messaliniego Władysława.
Forel Wandę,
Theo Teodora.
Struwe Ellę,
Suslikowa Jerzego.
Łobanową Stefanję,
Bogutównę Hankę.

Przywrócić w prawach kand.:
Trio Harison.
Küster Irenę,
Groschol Elfriedę.
Rehberg Luisę.
Lidję de Florance,

Skreślić na podstawie § 17. Statutu:

Dorothę-Lucę.

Górską Marję (Pawlak),

oraz skreślić na podstawie § 18 Statutu (zerwanie kontraktu):

Arnali-Ludogowską-Nadzieżdę.

Pp. Pośrednikom, podaje się **po raz ostatni** do wiadomości, że Społ. Biura Pośrednictwa Pracy przy Polzawidzie, mogą jedynie zapośredniczać artystów zrzeszonych w naszej organizacji (prócz niezawieszonych lub nieskreślonych), oraz z pokrewnych zagranicznych organizacyj.

Za niestosowanie się do powyższego. Zarząd Główny będzie zmuszony pociągnąć Kierowników Biur Pracy **do odpowiedzialności** w myśl Układu z dn. 12. IV. 1929 r.

Zawiadamiamy jednocześnie, że, za artystów zagranicznych niezarejestrowanych w naszej organizacji, wzgl. nielojalnie do Polzawidu usposobionych, żadnej odpowiedzialności nie bierzemy, a temsamem nie będziemy interwenjować wrazie zerwania z nimi umowy, jak to miało miejsce w rest. „Okocim" w Warszawie.

Kol. i kol. podajemy do wiadomości, że p. Kuba Müller przestał być współpracownikiem p. S. Pomeranza i odtąd nie wolno mu zapośredniczać, ani też kol. i kol. przyjmować kontraktów za jego pośrednictwem.

Zarząd Główny
Polskiego Związku Artystów
Widowiskowych.

Z NASZYCH PLACÓWEK.

Białystok. 12. b. m. nastąpić ma otwarcie Luna-Parku (dawniej „Rozkosz"). Na scenie ogrodowej występować będą artyści Pol. Z. A. Wid W rest. „Ritz" dancing z produkcjami art.

Bielsko. W lokalu „Tabarin" występy sił krajowych i zagranicznych.

Brodnica. „Strzelnica" angażuje sporadycznie.

Bydgoszcz. W varieté „Maxim" i w ogrodzie „Resursy kupieckiej" występy artystów widowiskowych.

Busk. Zjechał tu na występy Cyrk Kamborsa.

Gdynia. „Kaszubski" w sezonie letnim nie angażuje.

Grudziądz. W „Mazurce" dancing tow. z występami artystów.

Inowrocław. W rest. hotelu „Pod Lwem" kabaret lit. art. pod kier. O. Żarskiej.

Jastrzębie — Zdrój. W „Casino" występy artystów widowiskowych.

Kalisz. W „Europie", „Savoy" i u dyr. Wypiszczykowej produkcje wokalno-choreograficzne.

Katowice. W „Trocadero", „Apollo", „Mascote", „Atlantic" i „Eldorado" występy sił krajowych i zagranicznych.

Kowel. „Ognisko Polskie" występy artystów widowiskowych.

Krynica. W „Bagateli" i „Zaciszu" program kabaretowo-dancingowy.

Kraków. W „Moulin Rouge" występy artystów kabaretowych. W „Mirażu", „Esplanada" i „Teatralnej" dancing towarzyski z produkcjami art.

Lublin. W „Frascati", „Ermitaż" i „Corso" występy artystów widowiskowych.

Lwów. W „Bagateli", „Warszawie", „Louvre", „Polonji", „Helance", „Bajce", „Alhambra" występy artystów krajowych i zagranicznych. W „Imperjal" i „De la Paix" dancing.

Lubartów Lubelski. Zjechał tu na występy Cyrk Wernera.

Łódź. W „Grand" i w ogrodzie „Manteuffel" występy artystów widowiskowych.

Łomża. Gości tu Cyrk „Korona" pod fachowem kierownictwem A. Miletza.

Poznań. W „Moulin Rouge", „Nowym Świecie", „Apollo", „Splendid", „Savoy", „Pawilon P. W. K.", „Carlton", „Miraż", „Pawie Pióro", „Atlantyk", „Astorja", „Rzymska" występy

wokalne i choreograficzne w wykonaniu sił krajowych i zagranicznych.

Piotrków. W kino-varieté „Czary"· występy artystów Pol. Z.A.Wid.

Rabka. „Pod Gwiazdą" program wokalno-choreograficzny.

Równe (Wołyń). Występy artystów w rest. „Nowy Świat".

Rypin. Występy Cyrku Francesko.

Sosnowiec. Gości tu Cyrk Barańskich. W „Locarno" program kabaretowo-dancingowy.

Stanisławów. W „Warszawie" program kabaretowy.

Truskawiec. „Pod Naftusią" dancing z występami art.

Toruń. „Pod Orłem" po odnowieniu lokalu, rozszerzeniu i wybudowaniu scenki, otwarcie z początkiem lipca b r. „Pod Trzema Koronami" występy dancingowo-kabaretowe pod kier. W. Denisa.

Warszawa. W kino-varieté: „Czary", „Mewa", „Muza", „Oaza", „Tęcza", „Hel", „Era", „Uciecha", „Słońce", „Kometa", „Astra" występy art. Pol. Z. A. Wid. Na dancingach „Bristol", „Moulin Rouge". „Oaza", „Nitouche", „Wiecha", „Jockey Club", „Astorja", „Wróbel", „Varsovie" występy sił krajowych i zagranicznych. W lokalu rest. „Lij", „Saski", „Victorja", „Metropole" i cukierni „Udziałowej" program kabaretowy.

Wilno. W kabarecie „Niszkowski" występy artystów widowiskowych.

Zakopane. Występy sporadyczne w rest. „Jaszczurówka" i „Morskie Oko".

Cyrk zoologiczny Z. Dworskiego i Koczka w tournée po Małopolsce.

W. M. Gdańsk. „Reichshof" pod dyr. Vogla, w okresie sezonu letniego artystów nie angażuje; otwarcie sezonu jesiennego 1 września b. r. W maju występowali tam artyści nasi „2 Milanes" którzy cieszyli się nadzwyczajnem powodzeniem. Gdy w czasie swego „numeru" używali dowcipów w języku polskim, byli gorąco oklaskiwani. Dyr. Vogl postanowił odtąd angażować również i polskie siły,co też uczynił podczas pobytu swego na P. W. K. w Poznaniu.

Z ZAGRANICY.

Praga. Teatr-varieté Alhambra na sezon letni został zamknięty; wnoszone oferty brane będą w rachubę od 1 września b. r.

Merano-Tryest-Medjolan. Artyści I. A. L. donoszą za pośrednictwem swego pisma, iż stosunki widowiskowe we Włoszech są na ogół dobre, jednak nie brak sporadycznych wypadków, t. j. „kantów" narażających artystów na stratę n. p.: Tak zwany „Schaunumer" otrzymał 3-dniowy kontrakt z włoskiej agencji do Merano. które to miasto według informacji tejże agencji, leży na linji Tryestu. Gdy artysta sprawdził, że go błędnie poinformowano i że miasto owe leży zupełnie w przeciwległym kierunku, kontrakt odwołał, jednak dyrekcja dowiedziała się o tem zapóźno. Znalazłszy się po kilku tygodniach w Medjolanie, otrzymał z nieznanej mu wcale tamt. agentury nakaz płatniczy na 2.550 lirów, tytułem odszkodowania. Organizacja związków faszystowskich zredukowała mu tę sumę na 1.200 lirów. Wreszcie stwierdzono, że podpis na kontrakcie był wogóle fałszywy(!) i artyście zwrócono pieniądze.

Inny numer widowiskowy otrzymał kontrakt z Niemiec do Włoch na 5 tygodni, co tydzień w innem mieście. Gdy się jawił w Bolonji, przekonał się. że scena na jego występy, jest za małą, to samo spotkało go i w Rzymie; gaży mu naturalnie nie wyplacono i musiał wyjechać, gdyż organizacja tamtejsza za nim się nie ujęła, a dyrekcje nie mogły tego zrozumieć, że nie każda scena jest dla „Schaunumerów" odpowiednią. Artyści ponoszący z tego tytułu wielką stratę, ostrzegają kolegów,

ażeby przy zawieraniu podobnych kontraktów, poczynili w nich, jaknajdalej idące zabezpieczenia.

Bolonja. Założono tu niedawno teatr, w którym najsurowiej zabronione jest nietylko wygwizdywanie, lecz również i oklaskiwanie artystów. Przy kasie teatralnej, w foyer, tudzież na samej widowni, umieściła dyrekcja teatru okazałe tablice z następującym napisem:

Wszelkie oklaski, jakoteż wyrazy niezadowolenia publiczności, zabronione są pod karą pieniężną 500 lirów. .

Każdy z publiczności przy wstępie na salę teatralną, otrzymuje gotowy kwestjonarjusz, którego tekst jest w ten sposób zredagowany, iż umożliwia wszystkim wyrażania opinji o złych i dobrych stronach sztuki, o grających aktorach, reżyserji, całości przedstawienia itd. Nie przyjdzie jej to jednak z łatwością, wobec znanego temperamentu i impulsywności Włochów.

Albanja. Tancerce Loretta Henry, przyznał tamt. sąd 5.000 dolarów odszkodowania, za stracony kontrakt od towarzystwa automobilowego, które było powodem cielesnego jej uszkodzenia, uniemożliwiającego wykonania umowy.

Madryt. Artyści I. A. O., występujący w Hiszpanji, przestrzegają swych kolegów, ażeby większych sum pieniędzy, ani też wartościowych rzeczy ze sobą nie zabierali, gdyż cudzoziemców tamże okradają. W Irun, mieście granicznem, bagaże art. podlegają ostrej i długiej kontroli, tak że dość często opóźnia się przyjazd na kontrakt. Koledze, który wiózł szympanse, kazano zapłacić 500 pes. tytułem cła i dopiero po energicznych reklamacjach zniżono na 40 pes.

Paryż. W tut. sądzie cywilnym toczyła się sprawa Leona Woltera, dyrektora Casino de Paris, przeciwko parze tancerzy Guy van Duren. Dyrekcja zatrzymała artystom należącą się im gażę, za nagle zerwanie kontraktu i zaangażowanie się gdzieindziej. Artyści wywodzili, iż kontrakt zerwali skutkiem niedotrzymania umowy przez dyrekcję: zastrzegli sobie mianowicie w nim, że żadna z atrakcyj nie może być większemi literami reklamowaną od nich — czego dyrekcja nie dotrzymała. Na podstawie tego sąd uznał winnym L. Woltera, i zajęta gaża została artystom wypłacona.

Jak nam donoszą, stosunki związane z engagement, są tu nieszczególne. Teatr Olimpja angażuje tylko na 14 dni, dając codziennie dwa przedstawienia. Publiczność tam uczęszczająca, przyjmuje bez wrażenia światowej sławy numery widowiskowe, natomiast t. zw. chansonnier jest atrakcją programu, którego huraganowe oklaski utrzymują do 45 minut na scenie. Pierwszorzędnem jednak varieté jest Empire, angażujące na 4 tygodnie — programy tam są na poziomie berlińskiej Scali. Poza temi dwoma teatrami — varieté (gdyż trzeci, tj. Moulin Rouge, znowu sprzedano i w obecnej chwili przebudowują) ma Paryż 3 cyrki, a mianowicie: Cyrk d'Hiver, Cyrk Medrano i Cyrk de Paris. Przodujące miejsce zajmuje Cyrk d'Hiver, w którym atrakcją są 3 Fratellini. Programy w nich składają się mniej więcej z 12 numerów widowiskowych i po 2 z tresurą dzikich zwierząt.

Ostatnio dał się tu zauważyć olbrzymi napływ tancerzy, jednak Paryż posiada już tyle par tanecznych światowej marki, że przejezdni wraz z swojemi produkcjami poprostu giną. Niewiele pomagają tu impressaria, do których chcąc się dostać, trzeba wprzód przejść przez „podagenta", który dopiero odpowiednie numery kieruje do swych zwierzchników.

Słynna diwa rewjowa Mistinguette, wyjeżdżając w tournee naokoło świata, sprawiła sobie jedną toaletę za dwa miljony franków. Suknia zrobiona ze złotej przędzy jest utrzymana w spokojnym tonie, wąska w talji, zakończona kloszowo. Najkosztowniejszą rzeczą na niej jest motyl, który utkany jest djamentami, szmaragdami, szafirami, rubinami i perłami.

W pierwszych dniach czerwca r. b.

odbył się tu kongres dyrektorów kinoteatrów.

Zurych. Prawie wszystkie kino teatry w Szwajcarji, przekształcają się na kino-varieté. W Zurychu ma być w tym roku urządzony wspaniały ogród zoologiczny (drugi w Szwajcarji) który chce konkurować z zoologiem w Bazylei. W tournée z cyrkiem wybiera się tu kap. Schneider obwożący 100 tres. lwów.

Wiedeń. Organizacja I. A. O. wzmianką w swem poczytnem piśmie przypomina swym członkom, że do odpowiedzialności pociągnie wszystkich tych. którzy omijając „Tarifvertrag" więcej jak 3% płacić będą agentom.

Budapeszt. Znany i popularny tu klown cyrkowy, którego występy ściągały żądne niefrasobliwej zabawy i śmiechu tłumy publiczności, Józef Gärtner, zwany „Rigolo", popełnił straszne samobójstwo, podcinając sobie krtań w gęstwinie miejskiego lasku. I znowu powtórzył się w stosunku do klownów cyrkowych kontrast smutnej rzeczywistości, zadającej kłam beztroskiej wesołości areny cyrkowej.

Berlin. Na skutek porozumienia związków wydawnictw muzycznych w Niemczech z tamt. autorami i kompozytorami, którzy doszli do przekonania. że wszelkie dyferencje z tytułu należnych tantjem powstają przeważnie z grania „na żądanie publiczności" i to najczęściej kompozycyj zastrzeżonych. wpłynął tamt. państwowy kartel muzyczny na właścicieli przedsiębiorstw rozrywkowych, kierowników orkiestr i t. p., którzy dla uregulowania tych stosunków, postanowili na „życzenie publiczności" zastrzeżonych utworów więcej nie grywać.

„Das Organ" zamieszcza krótką wzmiankę o procesie przeciw varieté Plaza, w sprawie tantjem, na którym kontroler muz. twierdził, że dzięki temu, iż siedzą w pierwszym rzędzie, mógł zauważyć tytuł zakwestjonowanego utworu na pulpicie dyrygenta. Zapytuje więc co zrobi ów laik-kontroler, gdy nagłówka nad utworem wcale nie będzie, lecz jak to się często praktykuje, zastąpi go jakiś numer?!

Co do stosunków widowiskowych, to poza szeregiem kabaretów, cieszą się tu powodzeniem 3 pierwszorzędne varietés: Scala, Plaza i Wintergarten, angażując olbrzymie programy. W obecnym okresie są znacznie powiększone ze względu na t. zw. Varieté-Festspiele, jakie się odbywają w większych miastach w Niemczech. Lunapark obchodził tu w maju 25 letni jubileusz sezonu.

Göttingen. Na zaproszenie fakultetu filozoficznego tut. uniwersytetu, dyr. cyrku Sarrasani miał odczyt w sali instytutu zoologicznego p. t. Psychika dzikich zwierząt. Sala była wypełniona po brzegi.

Stokholm. Artyści cyrkowi donoszą, iż w Szwecji jest strasznie drogo; mieszkać się musi w hotelach, w których nie wolno gotować, obiady zaś, trzeba jadać w hotelowej restauracji. Pozatem, z gaży strącają 20% podatku rządowego.

Moskwa. Gazeta moskiewska „Wieczernaja Moskwa" ogłasza interesującą statystykę w sprawie rozwoju teatru moskiewskiego. Ze statystyki tej wynika, iż podobnie, jak u nas, i na całym świecie, również i w Moskwie, teatry pracują z deficytem. I tak teatr Mayerholda wykazał w ub. sezonie deficyt w kwocie 100.000 rubli. „Studjo" Nemerowicza-Danczenko deficyt w kwocie 80.000 rubli, teatr Stanisławskiego deficyt 60.000 rubli. Jedyne przedsiębiorstwa które prosperują w Moskwie, to są cyrki, które w ub. sezonie dały 600.000 rubli dochodu. Wynika z tego, że cyrki wypierają teatry w Rosji sowieckiej.

Atlantic City. Powstać ma tu nowy olbrzymi teatr, którego widownia obejmować będzie 40.000 miejsc. Zespół sceniczny tego teatru składać się ma z 1.500 aktorów. Koszta budowy tej nowej olbrzymiej świątyni sztuki obliczone są na około 40 miljonów złotych.

Buenos Aires. Columbo Colon Teatro największy „objętościowo" teatr na świecie, posiadający 6000 miejsc, zaangażował na występy te-

nora światowej sławy Jana Kiepurę. Wielki nasz tenor twierdzi, że gdyby kontrakt przyjął tam na rok, stałby się odrazu wielokrotnym miljonerem.

Nowy Jork. Donoszą, że tancerka Paulina Steward, która zaskarżyła towarzystwo kolejowe Wabash na 31.000 dolarów odszkodowania za stracenie czterech palców u lewej nogi, skutkiem nieszczęśliwego wypadku, proces przegrała. Powodem był jej mąż, który od adwokata tegoż towarzystwa zaraz po wypadku podjął 160 dol.

Szanghaj. Największem powodzeniem w teatrach chińskich, cieszy się obecnie imitator kobiet „primadonna" Mai Lang-fang, podtrzymujący starą tradycję występowania mężczyzn w rolach kobiecych. Za gościnne występy ośmiotygodniowe otrzymuje razem 360.000 mk. Jest ulubieńcem kobiet, które starają się o wymianę z nim.... choć jednego spojrzenia.

Ceylon. Celem unormowania komunikacji, na skutek wypadków spowodowanych ruchem automobilowym władze tamt. zarządziły, ażeby słonie ciężarowe miały wieczorem umieszczone na głowach białe latarnie, zaś z tyłu — czerwone.

KRONIKA.

Ze Zjazdu Pozedu. Zarząd Główny Pol. Związku Dyrektorów Scen Widowiskowych z siedzibą w Poznaniu, ukonstytuował się w dniu 12 czerwca b. r. następująco: p. p. Fr. Piossek, prezes (Poznań), viceprezesi: Flank. (Bielsko) Fronczak, (Warszawa) Moszkowicz, (Lwów) Manczyński, sekretarz (Poznań) Schaffernicht, skarbnik (Poznań) Wiener, Drac i Aleksandorff, kierownicy poszczególnych ekspozytur, p. Krzyżański, zast. sekretarza.

Interwencja w sprawie obniżenia gaż. Dyrekcja dancingu Pawilon w Wesołem Miasteczku w Poznaniu, uważając, że b. kier. art. Orwicz dał artystom, tamże w ubiegłym miesiącu występującym, zawygórowane gaże, pragnęła je obniżyć, proponując artystom 20% zniżki; chodziło przeważnie o gaże kol. Bronowskiego i kol. Dracowej. W tej sprawie interwenjował zast. sekr. kol. Renard, wynikiem czego pozostawiono prawie wszystkich artystów na warunkach umówionych w kontrakcie.

Zebranie koleżeńskie w Poznaniu. W dniu 17. czerwca b. r. odbyło się zebranie kol. w kabarecie „Miraż", w którem uczestniczyli prawie wszyscy artyści widowiskowi znajdujący się w Poznaniu. Po referatach prez. Staruszkiewicza (o nowej konwencji) kol. Renarda (o sytuacji ogólnej) kol. Wesołowskiego (o dobrowolnych datkach na bezrobocie od art. zagr.) i kol. Bayera (o nadmiernem ściąganiu kwot na ubezpieczenie i niewywiązywaniu się dyrekcji z wpłacaniem ich w odpowiednim terminie) Zebrani ku ogólnemu zadowoleniu przyjęli wszelkie „projekty" Polzawidu, na przyszłość do wiadomości, i postanowili współdziałać z ich realizatorami.

Omyłka w potrącaniu podatków. W jednym z dancingów poznańskich, potrąciła dyrekcja kol. C. Gajewskiej (wraz z baletem) o 248 zł. za dużo! W sprawie tej interwenjował kol. F. Pilarski tak u dyrekcji, jak i w odnośnych urzędach podatkowych, aż w końcu całkowita kwota została na ręce Zarządu Głównego zwrócona.

Kradzież w „Pawiem Piórze". — Artyści zagraniczni, duet tan. Tweet and Tweet padli ofiarą kradzieży; z garderoby art. kabaretu „Pawie Pióro" w Poznaniu, wykradziono im smoking i kostjumy sceniczne wartości przeszło 1,000 zł. Na interwencję delegata związku, dyrekcja odpowiedziała, że § 28 konwencji nic jej nie obchodzi i że garderobę uważa tylko do przebierania, a nie przechowywania rzeczy, przez co odpowiedzialno-

ści nie ponosi. Wspomniani artyści z braku kostjumów stracili również i kontrakt do dancingu Polonja w Warszawie. Sprawę o odszkodowanie skierowano na drogę sądową.

Podróż naokoło świata. Z propagandą tańców polskich i polskiej muzyki ludowej, wybierają się w bież. miesiącu w podróż naokolo świata kol. i kol. Aleksandryjscy i Janaszkowie. Organizacji naszej, która im pomogła w uzyskaniu potrzebnych dokumentów podróży, przyrzekli przesyłać do naszego Echa wiadomości z wszelkich krańców kuli ziemskiej, podzielając się z nami swojemi wrażeniami. Redakcja Echa Art. wraz z gronem ich sympatyków, składa im tą drogą życzenia szczęśliwej podróży i pomyślności w osiągnięciu tak pięknego celu.

W sprawie zarobkowego biura (Warszawa, Niecała 4). W piątek dn. 28 czerwca 1929 r. delegacja złożona z przedstawiciela Centralnej Organizacji p. W. Leśniewskiego, Sekretarza Generalnego Rady Okręgowej p. R. Friedricha i sekretarza Generalnego Polzawidu kol. Ordońskiego, udała się do Departamentu Opieki Społecznej Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej, z prośbą o zlikwidowanie Zarobkowego Biura Pracy p. Kubickiej wzgl. Sekcji artystycznej pod kier. pp. Kremera i Wittenberga. Prośbę swoją delegaci umotywowali Ustawą z października 1921 r. art. 3 pkt b, o Zarobkowych Biurach Pośrednictwa Pracy, oraz Ustawą z 1924 r. o Społ. Biurach Pośrednictwa Pracy, jak również tem, że artyści angażowani przez zarobkowe biuro pracy opłacają niebywały haracz w postaci 33% od zapośredniczenia.

W zastępstwie Pana Dyrektora Departamentu, przyjął delegację p. Naczelnik Wojnarowski, uznając postulaty przedstawione za słuszne i przyrzekł załatwić je pomyślnie.

Zebranie koleżeńskie we Lwowie. 24. czerwca r. b. odbyło się zebranie artystów Pol. Z. A. Wid. w kawiarni Belmont, zwołane przez zast. del. kol. Bizoń-Brzezińskiego. Przewodniczył kol. Mirski, sekretarza zastępował kol. Marski. Zebrani postanowili (między innemi) wysłać delegację do Starostwa Grodzkiego w sprawie zniesienia parkietówek (fortancerek) na koncesjonowanych placówkach widowiskowych.

Z Rady Okręgowej C. O. Z. Z. P. U. Z powodu ćwiczeń wojskowych i urlopów letnich poruczono w miesiącu lipcu zastępstwo prezesa Rady kol. sekr. gen. Ordońskiemu.

Aresztowanie Larsena. W Gdańsku został aresztowany niejaki p. Larsen, który „nabrał" cały szereg artystów na kontrakty.

Okręgowy Związek Legjonistów Polskich w Warszawie, ul. Marjensztadt 20, m. 3., zwraca się za pośrednictwem naszego pisma do naszej braci artystycznej z prośbą o nadesłanie piosenek tworzonych w okopach i na postoju, jak również i wspomnień przeżytych w czasie wojny, okraszonych humorem, celem wydania książki p. t. „Gawędy legunów między sobą", na tegoroczny Zjazd Legjonistów.

OD SEKRETARJATU.

Kol. i Kol. podaje się do wiadomości że pieniądze wysyłane przekazem pocztowym na Polzawid są przekazywane przez pocztę bezpośrednio na P. K. O. 7330, i z tej przyczyny pokwitowania z Zarządu nie wysyła się; listowne potwierdzenie odbioru, oraz kwit pocztowy, ważne są jako dowody wpłaty.

Na „Dom Artysty Wid." złożył dyr. Michał Hergott 15 zł., za które niniejszem dziękujemy.

Nowe legitymacje członkowskie już wyszły z druku i każdy z członków rzecz. obowiązanym jest w jaknajkrótszym czasie nadesłać stare do wymiany. Tym sposobem tylko uzupełni się wszelkie niedokładności powstałe z przyczyn poprzedniej gospodarki związku. Termin podany w okólniku do 31 lipca, przedłuża się do 31. sierpnia r. b.

ODPOWIEDZI REDAKCJI.

Embe. Z braku miejsca artykuł zamieściliśmy w skróceniu.

Sam. Artykuł jest tak chaotyczny, że nie mogliśmy, podobnie jak Szan. Kolega ustalić tytułu, a nagłówka „Pod znakiem grafomanji" nie chcieliśmy zamieszczać, bo mógłby się Sz. Kolega obrazić; wrzuciliśmy go przeto do kosza.

NA POCZTÓWCE.

Szanowny Redaktorku!

Artyści zagraniczni zaangażowani przez pp. Kremera i Wittenberga twierdzą i mam na to dowody, że 3% na cele bezrobocia artystów kabaretowych i cyrkowych ściągają od nich ci panowie. Zapytuję więc, komu oni pieniądze te wpłacają, bo to w każdym razie jest pokaźna suma około 10.000 zł. rocznie, a tylko Polzawid reprezentuje tych artystów i jest w porozumieniu z wszystkiemi zagranicznemi organizacjami co do obopólnej wymiany świadczeń na cel powyższy, co zresztą przewidziane jest w t. zw. *Städteführer* wydanym przez I. A L?

Z poważaniem

O. Sa.

PODZIĘKOWANIE.

Wielce Szan. Koleżankom i Kolegom, członkom Polzawidu, za kwiaty oraz za oddanie ostatniej przysługi mojej najukochańszej żonie ś. p. Zofji składam tą drogą, zgłębi serca płynące Bóg zapłać.

Wł. Bratkiewicz,
art. Teatru Wielkiego w Poznaniu.
Poznań, czerwiec 1929 r.

Z BIBLJOTEKI.

Celem uporządkowania naszej bibljoteki, upraszamy Kol. i Kol. o jaknajrychlejsze zwrócenie wypożyczonych książek, oraz przesyłanie przeczytanych dla wzbogacenia tejże. Pośpiech jest o tyle koniecznym, że kol. bibljotekarz W. Derbicz znajduje się w b.m. w Warszawie i chciałby wywiązać się z poruczonego mu zadania jaknajgorliwiej.

ADRESY ARTYSTÓW POL Z. A. WID.

Aleksandryjskich Duet taneczny
w podróży naokoło świata.

Amors Feliks, muzyk.-ekscentr.
Warszawa „Polzawid".

Alwaris Zofja, tancerka
Warszawa „Polzawid".

Bajon Kazimierz komik salonowy
Poznań „Moulin Rouge".

Bacciarelli Jadwiga, tancerka
Lwów „Louvre".

Balcerakówna Stanisława, subretka
Warszawa „Polzawid".

Bayer Jan recytator i kuplecista
Poznań, Wielkie Garbary 54.

Brokardówna Eugenja, kuplecistka
Kraków, kab. „Moulin Rouge".

Bruszewskich akt widowiskowy i trio taneczne
„tournée po Polsce".

Boczkowski Maks. humor. i tancerz
Wilno — Hotel Niszkowskiego

Bojarski-Orsza, duet wokalno-choreograficzny
Lwów „Louvre".

Bolski Eugenjusz humorysta
Warszawa — Nowogrodzka 44 m. 10

Barska Basia tancerka
Warszawa „Polzawid".

Branicka Hela tancerka
Polzawid

Brzeziński Franc. monolg i confer.
Lwów „Alhambra".

Bronowski Bronisław autor-humor.
tournée po zdrojowiskach.

Boray Duet taneczny
Kraków „Miraż"

Charmel Małgorzata tancerka klas.
Poznań — „Savoy"

Chełmińska Halina subretka
Warszawa „Polzawid".

Czarnecki Jan kapelmistrz
Warszawa—Cafe „Bristol"

Dąbrowska Jadwiga wodewilistka
Lwów — „Helanka"

Domański Henryk hum. wirt. na org.
Warszawa — Kino „Tęcza"

Derbicz Wiktor
Warszawa kino „Rococo".

Dracowa Marja wodewilistka
Lwów „Louvre".

Darowski Stefan kupl. wirt. na org.
Warszawa, Tamka 28.

Din Don komicy-satyrycy-muzykal.
Łódź, Poste-restante.

Dobrowolska Marja, tancerka
Katowice, kabaret „Trocadero".

Dobrzański humorysta
Poznań. Restaur. Rzymska.

Dzięciołowskie Siostry,
Chełmno. Pociesznicki.

Denis Władysław właściciel baletu
Toruń — „Trzy korony"

Edgar Ellen zagadka XX wieku
Sosnowiec. cyrk Barańskich.

Edi i Theo komicy muzykalni
Cyrk Empire-Medrano w Tournée.

Erwestówna Ida, subretka
Warszawa „Polzawid".

Erwestowie, Duet charakter.
W tournée po Polsce.

Fleuron, Duet taneczny
Warszawa, Dancing „Nitouche".

Forel Wanda tancerka
Łódź „Manteuffel".

Gajewski Tadeusz,
Kier. pośredn. pracy „Polzawid".

Gajewska Cecylja, właścicielka baletu
Kraków „Teatralna".

Gdyczyński Władysław brzuchom.
Kraków, Poste-restante.

Goetze Elżbieta
Poznań. Rest. „Rzymska".

Guzik Kubuś komik-excentryk
Cyrk Staniewskich

Gardanoff, tancerz
Bydgoszcz — Kab. „Maxim"

Gardaszewska
Warszawa „Victorja".

Harrison, Trio taneczne
Lwów „Louvre".

Indra Mea Mara tancerka
Poznań „Miraż".

Iwasiow i Woroncewicz duet operet.
Busko — „Wywczasy"

Janaszkowie, Charakt. duet śpiewno-taneczny
Tournée po Europie.

Jaśkowski Edward humor.-excentr.
Kraków. kabaret „Moulin Rouge".

Jankowska Janina subretka
Polzawid

Jędrzejewska Julja, śpiewaczka
Bydgoszcz „Resursa".

Jankowska Pola kuplecistka
Lwów— „Helanka"

Jarocka kuplecistka.
Kraków. kabaret „Moulin Rouge".

Jerańska Jadwiga tancerka modern.
Krynica na wywczasach.

Jacobini Kaz. iluzjonista
Warszawa „Polzawid".

Janiszewscy balet
Lwów „Polonja".

Karkowski Ney, Duet taneczny
Białystok „Kino Modern".

Kajdarowa Tatjana tańce plastycz.
Warszawa „Polonja".

Kaniewscy, Duet taneczny
Warszawa „Okocim".

Karitan Józef humorysta-komik
Lwów „Polonja".

Klingerówna Hanka kuplecistka
Lwów, Cicha 3. Biuro pracy.

Kochański Zdzisław piosen.-confer.
Poznań — Savoy

Kossakowski Wiktor, humorysta
Warszawa. Solec 26 m. 17.

Kay-Whitt
Warszawa „Lij".

Krajewska Weronika, tancerka
Warszawa „Rzymski".

Kołosowska Elżbieta tanc. charakt.
Toruń „Trzy Korony".

Korwin Hanka,
Sosnowiec. kabaret „Locarno".

Kondracki Marjusz piosenkarz-hum.
Warszawa „Polzawid"

Kilińscy duet taneczny
Warszawa „Polzawid"

Kambors, właściciel cyrku
Tournee po Polsce

Koralewicz Jadwiga subretka
Przemyśl „Grand"

Krynicka Nina tancerka modern.
Warszawa „Polzawid"

Kustoszówna Helena, tancerka
Warszawa „Pod Wiechą"

Kolska Bronisława tancerka
Poznań P. K. W.

Karczewscy charakt. duet taneczny
Warszawa „Victorja"

Lili Laris
Warszawa „Nitouche"

Lilipuci, trupa 6 osób.
Poznań „Pawie Pióro"

Lirycz Ziuta, tancerka
Poznań „Miraż"

Trio Lissowskich
Lwów „Helanka"

Lubicki Stefan piosenkarz i confer.
Lwów „Louvre"

Lińska Lili, śpiewaczka
Lublin Powiatowa 3

Lubicz Władysław piosenkarz
Poznań „Kresowianka"

Luźwiński H., humorysta
Warszawa „Czary"

Łukasiewicz Mieczysław piosenkarz
Warszawa „Polzawid"

Melerwilowie, Duet taneczny
(na wywczasach)

Merkel Hansi, tancerka klasyczna
Poznań P. K. W. Pawilon

Malinowska Hela subretka
Krynica „Bagatela"

Mat Mieczysław — humorysta
Warszawa „Polzawid"

Malicki (Żwirski), humorysta
Warszawa „Polzawid"

Morawska Wacia subretka
Lwów „Louvre"

Michalska Wienia, subretka
Stanisławów ul. Topolowa

Miłowska Ludmiła tancerka klas.
Warszawa „Polzawid"

Michalska Rena, subretka
Warszawa „Czary"

Massalska Zofja, kuplecistka
Warszawa „Polzawid"

Modrzewska Eugenja, kuplecistka
Lublin „Frascati"

Messalini imitator kobiet
Warszawa „Polzawid"

Melerowicz Juljan, humorysta
Warszawa „Polzawid"

Matuszewski Franciszek, właściciel baletu
Warszawa „Polzawid"

Masłowa Katia, subretka
Jastrzębie-Zdrój „Casino"

Małeckie, siostry duet taneczny
Poznań „Miraż"

Milanes, duo akt akrobatyczny
Katowice, kaw. „Atlantic"

Muszyński Ignacio, duet muzykalny
Cyrk Staniewskich

Manoli Józef imitator dźwięków
Cyrk Staniewskich

Marski Marek, humorysta
Lwów „Elite"

Maliszewski balet
Katowice „Atlantic"

Mirski Mieczysław komik-humor.
Krynica „Bagatela"

Messet, tancerka charakt.
Ciechocinek Willa „Goplana"

Mill Mila subretka
Warszawa „Polzawid"

Mont Lola
Poznań „Savoy"

Niksarski i Żukowska duet tan.
Polzawid

Nowogrodzka Eugenja,
Poznań Rest. „Rrzymska"

Odrobiński E. humorysta
Krynica Willa „Marja"

Ordon Mieczysław piosenkarz
Warszawa „Polzawid"

Orlicz Romuald,
Inowrocław „Pod Lwem"

Olgina Górna tancerka
Polzawid

Olesławski humorysta
Bydgoszcz „Resursa Kupiecka"

Ościńska Neli pieśniarka
Bydgoszcz — „Resursa Kupiecka"

Ordings-Bono
W tournee po Polsce

Ordoński T. Sekretrz Generalny
Polzawid

Pakulska Anda, kuplecistka
Poznań Hotel Francuski

Porębińska Anna tanc. charakter.
Polzawid

Polux-Ostrowski,
Cyrk Barańskich

Połoński Arkadjusz humorysta
Warszawa „Rococo"

Podolska Marja kuplecistka
Warszawa „Polzawid"

Pilarski Fr. humorysta
(na wywczasach)

Platonoff, akt muzykalny
Poznań P. K. W. Pawilon

Poraj Porecka śpiewaczka
Warszawa Tamka 44

Rączka Józef piosenkarz
Toruń „Trzy Korony"

Rybakowa M.
Warszawa, Nowy Świat 26

Renard Ryszard humorysta
Warszawa Tamka 44

Reden Edward autor-humorysta
Krynica „Zacisze"

Rej Edward humorysta-autor
Warszawa Kino „Czary"

Ria-Carena
Katowice, Kawiarnia „Atlantic"

Rassek Józef, humorysta
Poznań „Atlantic"

Wiera Rinn subretka
Poznań, P. K. W. Pawilon

Rowena et Gaston,
Tournee zagranicą

Relówna Rela kuplecistka
Warszawa „Polzawid"

Roland Lili, (Nowakowska), tancerka
Poznań, Marcina 21

Senkowska Halina tancerka charakt.
Inowrocław, Dancing „Pod Lwem"

Sadowski Władysław
Warszawa „Lij"

Stanisławska Stacha kuplecistka
Warszawa „Polzawid"

Sirotina Wiera, śpiewaczka
Polzawid

Steffens, Sisel
Poznań „Pawie Pióro"

Stone Jonny, kwartet taneczny
Poznań „Splendid"

Stanley Allan (indyjski akt widow.
P. W. K. „Wesołe miasteczko"

Stanisławscy kwartet humoryst.
Warszawa „Rococo"

Sławski Józef piosenkarz-conferenc.
Przemyśl „Zacisze"

Staruszkiewicz Józef, Prezes Pol. Z. A. Wid., autor i wykonawca utworów satyr.-humor.
Warszawa, Złota 50.

Szpakowski Aleks. humor.-grotesk.
Sosnowiec, Kaw. „Locarno"

Sachalińska Elwira, tancerka
Poznań — W. W. Świętych 8.

Sielska Janina, śpiewaczka
Warszawa „Polzawid"

Szumska śpiewaczka
Szczawnica „Pod Kraszewskim"

Stefi, klown
Sosnowiec, Cyrk Barańskich

Stańska Jadwiga,
Lwów „Alhambra"

Su i Lockway, exc. para taneczna,
Łódź Grand Hotel"

Świcz Jasio, kuplecista
Poznań „Miraż"

Solari Zofja tancerka
Warszawa, Dancing „Nitouche"

Stryjeńska, tancerka
Poznań „Splendid"

Ściwiarski Janusz humorysta-autor
Warszawa „Mewa"

Tarasiewicz „tajemniczy kufer"
Cyrk Staniewskich

Topolski Stefan, reżyser i kierownik
Cyrk Barańskich Sosnowiec

Tańska Ada subretka
Równe „Nowy Świat"

Tarnowska Maryś pieśniarka ludowa
Krynica, Willa „Marja"

Trawińska Janina tancerka
Warszawa „Polzawid"

Tropocaro, tancerka
Radom à la Hawełka

Urbańska Nelly tancerka
Kraków Kabaret „Miraż"

Walewska Mila wodewilistka
Poznań „Nowy Świat"

Wesołowski Sylwester,
Poznań Rest. „Astorja"

Wolska Lusia, kuplecistka
Poznań „Pawie Pióro"

Welin Jerzy piosenkarz conferenc.
Warszawa „Moulin Rouge"

Wieczorowska Mila, tancerka
(w tournèe po Europie)

Valery, właściciel baletu.
Lwów „Imperjal"

Werden Elli,
Sosnowiec Kab. „Locarno"

Wyględowscy (6 osób). Największy polski cyrk K. Dworskiego i Koczka

Zagórska Wanda śpiewaczka
Warszawa „Polzawid"

Zaniecka Zofja, kuplecistka
Radom „ala Hawełka"

Zalewska Irena balet
Sosnowiec „Locarno"

Zamojska Marja pieśniarka ludowa
Warszawa Tamka 44

Zamorska Julja wodewilistka
Szczawnica, Poste restante

Zatorska Mary subretka
Poznań „Moulin Rouge"

Zielińska Katia subretka
Warszawa Florjańska 8.

Zielińska Roma wodewilistka
Toruń „Pod Orłem"

Zenita, tancerka,
Poznań, Wielkie Garbary 54

Zwidlicz Wacław, humorysta
Warszawa „Hot. Rzymski"

Żarska Ola humorystka
Inowrocław — Pod Lwem

Żukiewicz Hanka kuplecistka
Radom „ala Hawełka"

REKLAMUJCIE SIĘ W „ECHU ARTYSTYCZNEM"! ZAPEWNICIE SOBIE PRACĘ, A PISMU PODSTAWĘ MATERJALNĄ!

Zawiadamiamy Kol. i Kol., iż na życzenie szeregu dyrekcji, jak również zainteresowanych osób, postanowiliśmy zamieszczać adresy wszystkich artystów bezpłatnie; w tym celu prosimy o nadsyłanie zmianę swego adresu najpóźniej do 5 każdego miesiąca.

Szan. Czytelników i Sympatyków naszej organizacji zawiadamiamy niniejszem, iż każdy numer naszego pisma możemy im nadesłać pocztą; prenumerata wynosi 3.50 zl. kwartalnie. „Echo" wychodzi 10-go każdego miesiąca.

Redakcja: Warszawa, Złota 36 tel. 303-55.

Wydawnictwo: „Pol. Zw. Art. Widowisk." Redaktor: **Zygmunt Turkus.**

Druk. „Stołeczna" G. Kryzel, Warszawa, Wolska 16, tel. 88-67.

ŚPIEW HUMOR

ADOLF MARKOWIECKI

KAPELMISTRZ

Znakomitego Kwintetu Jazz-Koncertowego!

Marzec Kwiecień, Maj i Czerwiec

Kabaret „Frascati“ Lublin

Lipiec i Sierpień

Zakopane „Karpowicz“

Wolni od 1-go września 1929 roku.